

አደጋውና ማስጠንቀቂያው

ከሁለት ሳምንታት በፊት የኢትዮጵያ አየር መንገድን የሆድ ዕቃ የመጎብኘት ዕድል አግኝቼ ነበር። አየር መንገዱ ያስመረቀውን ዘመናዊ ኮሌጅ በማስመልከት የአየር መንገዱን ነገረ ሥራ እንድንጎበኝ ተጋብዘን ነበር። የጥገና ቦታውን፣ የካርጎ ማዕከሉን፣ አዳዲስ እያስፋፋቸው የሚገኙ የካርጎና የጥገና ቦታዎችን አይተናል። የአየር መንገዱን የሆድ ዕቃ ለሚመለከት ሰው ከጥንት ጀምሮ እየካበት፣ እየተሳለጠና እየሠለጠነ የመጣውን ይህን ታላቅ ሀገራዊ ድርጅት እስከ ጀርባ አጥንቱ ድረስ ለመረዳት ያስችለዋል። እንዲያውም እኛ ሀገር እንደ አበሻ መደኃኒት ሁሉም ነገር ምሥጢር ስለሚሆን ነው እንጂ ልጆቻችን በጉብኝት ፕሮግራሞች የአየር መንገዱን የሆድ ዕቃ የማየት ዕድሉ ቢኖራቸው ኖሮ አየር መንገዱንም እንዲወዱ የፈጠራ ፍልጎታቸውም እንዲጨምር ያደርገው ነበር።

በጥገና ክፍሉ የጀመረው ጉብኝት በካርጎ ክፍሉ በኩል አድርጎ በአዳዲስ የማስፋፋያ ፕሮጀክቶቹ በኩል ሲጠናቀቅ ዓይኔ አንድ ነገር ላይ ዐረፈ። ነገሩ የተጻፈው በአየር መንገዱ የጥገና ክፍል ግድግዳ ላይ ነው። ለእኔ ከጥገና መሣሪያዎች፣ ከጠጋኞች ብቃትና ለጥገና ብቃቱ የተለያዩ ዓለም ዐቀፍ ድርጅቶች ከሰጡት ዕውቅና ባልተናነሰ የሰበኝ በየግድግዳው የተለጠፉት የደጎንነት ማሳሰቢያዎቹ ናቸው።

አደጋውን ሪፖርት ከማድረግ በፊት ምልክቱን ቀድመህ ተናገር - report a hazard before you have to report an accident ይላል። በዚያ ፈረስ በሚያስጋልብ የጥገና አዳራሽ ውስጥ የተለያዩ አደጋዎችን ሊጠቁሙ የሚችሉ ምልክቶች አሉ። አንዳንዶቹ ምልክቶች በመብራት አማካኝነት ማስጠንቀቂያ እንዲያስተላለፉ ተደርገዋል። ሌሎቹ ደግሞ የማስጠንቀቂያ እሪታ (ሳይረን) ያሰማሉ። እነዚህን የአደጋ ምልክቶች ቀድሞ ማወቅና ለእነዚህ ምልክቶችም ተገቢውን ምላሽ መስጠት በኋላ ለአደጋው ምላሽ ከመስጠት ያድናል። ጎበዝ ባለሞያም የደረሰውን አደጋ ሳይሆን አደጋ እንደሚመጣ የሚገልጠውን ማስጠንቀቂያ ቀድሞ ይናገራል። ይኼ ነው የጥገና ክፍሉ ግድግዳ ላይ በትልቁ የተሰቀለው።

በሀገራችን «በዕንቁላሉ ጊዜ በቀጣሽኝ»፣ «ጢሱን አይተህ እሳቱን፣ ቀንዱን አይተህ ከብቱን ተጠንቀቅ»፣ «በቅርቡ ያልመለሰ እረኛ፣ በሩቁ ሲባዝን ይኖራል»፣ «ውሻውን አይተህ ካልተደበቅክ አዳኙ አይቶ ይገድልሃል»፣ «አውው ሲል ዝም ካልክ (አሙሙ ብሎ ይገምጥሃል) የሚሉ የዚህ ምክር ጓደኞች ሞልተዋል። ውሻ ለአህያ «መጀመሪያው መጥሪያ፣ ሁለተኛው መቅረቢያ፣ ሦስተኛውም መበያ ነው» ብሎ የመከረው ምክር የዚህ ማስጠንቀቂያ አንድምታ ትርጓሜ ውስጥ «ታሪክ አንድ አህያ ነው» ተብሎ ተካትቷል። ታሪኩስ እንደምን ነው ቢሉ አህያና ውሻ መንገድ ዘመቱ አሉ። ከዘመቻ ሲመለሱ መሸባቸውና ውሻ የሚበላ አጥቶ ተኮራምቶ ሲተኛ አህያ ግን መስኩ ላይ ያገኘቸውን ሣር ግጣ ሆኗ ተነፋ። «ከተራብ ይልቅ ለጠገብ አዝናለሁ» እንዲል ሕዝቡ። ይህስ ስለምን ነው ቢሉ የጠገብ ሰው ረሐብ ያለ አይመስለውም። የተራብ ተጠቅልሎ ሲተኛ የጠገብ ግን የተጠቀለለውን እየፈታ እንደ አጤ ልብን ድንግል ጦር አውርድ ይላል።

እናም አህያ ከጥጋቧ ብዛት «ልጩህ» አለች። ውሻ «ለምን» ቢላት «ፎረሽኝ» አለች። «ፎረሽኝ ማለትስ ምን ማለት ነው ቢሉ። ጥጋቤ ቅጥ አሳጣኝ፣ ከትዕቢት አላግቶ ምን ይመጣል አስባለኝ፣ የጠገብ ሲጮኽ የተራብ እንደሚበላው እንዳላውቅ አደረገኝ» ማለት ነው። እናም አህያዋ ልትጮህ ስትል «ተይ ይቅርብሽ ጅብ ይሰማሻል» አላት ውሻ። ከጠገቡ አያስቡ፣ ከወፈሩ ሰው አይፈሩ፣ ከተባቱ አይታይ ሥጋቱ፣ እንዲል መጽሐፈ ባልቴት። «ተው ባክህ፣ የት አግኝቶ ይሰማኛል» አለቸው። «እንዴ ይኼኮ የጅብ አገር ነው። የተራብ ጅብ የጠገብ አህያ መስማት እንዴት ያቅተዋል» አላት። «ባክህ ቢሰማስ ምን ያመጣል» አለቸና አናፋች። «ምን ያመጣል ብሎ ገብቶ፣ ማን ያወጣል ብሎ ጮኽ» እንዲል ነገረ ሕዝብ።

ጅብ ልጁን እየላጨ ነበር አሉ። ሰማ። ግን የድምጹን አቅጣጫ ለማወቅ አልቻለም። አህያም ብትጠብቅ ብትጠብቅ የመጣ ጅብ የለም። ውሻውንም ባክህ ዝም ብለህ ሽብር ስትነዛ ነው እንጂ፤ ጅቡ ወይ ሞቷል፤ ወይ የለም፤ ወይ ተኝቷል አለቺው። ላይደለም) አለ ውሻ። ላይደለም፤ ጅቡ ሰምቷል። አንቺ ግን መስማቱን ማወቅ አልቻልሽም። አሁንም በዚህ ቢቢቃሽ ጥሩ ነው) አላት። ጥጋባኛ ሰው ሦስት ነገሩ ይወፍራል - ጆሮው፣ ዓይኑና ልቡ) ይላል መዝገብ ጠቢባን። ጆሮው ከራሱ በቀር እንዳይሰማ ሆኖ፣ ዓይኑም ከራሱ በቀር እንዳይይ ሆኖ፣ ልቡም ቢያይም ቢሰማም እንዳይስተውል ሆኖ ጥጋብ ይደፍነዋል። እነዚህ በጥጋብ ሲደፈኑ ደግሞ (ኩራትና ትዕቢት) ዓይንና ጆሮ ይሆናሉ። ከዚያም

ኩራትና ትዕቢት የሞሉት አናት

ሰይፍና ጎራዴ የመቱት አንገት

አይገላገሉም እንዲህ በቀላሉ

ከመሬት ላይ ወድቀው ሳይንከባለሉ። የሚለው ትንቢታዊ ግጥም እስኪደርስባቸው ድረስ እንደ ኤድስ ማስታወቂያ ላይም፣ አልሰማም እያሉ መኖር ነው።

አህያ አሁንም መስኩን ብቻዋን ይዞ ትገሸልጠው ጀመር። መስክ ብቻን መያዝ ጥጋብ ያመጣልና ልቧ ተነፋ። ልቡ የተነፋ ባገኘው አጋጣሚ ሁሉ መጮኽ ይወዳልና (ልጩህ) አለቺ። ውሻ (ተይ ይቅርብሽ ቅድም የታገሰሺን ጅብ ትእግሥቱን አታስጨርሻለህ) አላት። ባክህ ምንም አይመጣም) አለቺና አናፋች። (አናፋች) ማለትስ ምንድን ነው ቢሉ (እንዳመጣላት ጮኸች፣ ደነፋች፣ ያዙኝ ልቀቁኝ አለቺ) ማለት ነው። ልጁን ሲላጭ የነበረው ጅብ አሁን አቅጣጫውን ለየና ወደ አህያዋ ዘንድ መምጣት ጀመረ። ነገር ግን አቅጣጫውን እንጂ ቦታውን አላገኘውም። (አቅጣጫውን እንጂ ቦታውን አላገኘውም) ሲል ምንድን ነው? ቢሉ (ሆዱ ግም ግም ብሏል፣ ልቡ ቱግ ቱግ ብሏል፣ መፍትሔው ጠፍቶበት እንጂ ችግሩን ለይቷል) ማለት ነው።

አህያም እንደለመደቺው ብቻዋን በመስኩ ላይ ተለቀቀቺበት። ውሻ ግን ምንም አብሮ ቢዘምት እንደ አህያ የሚበላ አላገኘም። የተረፈው የዘመቻው እንጉርጉሮ ነው። ያንን እያንገራገረ ተኛ። ምንም ባዶ ሆድ ባያስተኛ። አህያ ግን ድጋሚ ፎረሻት። (ልጩህ ነው) አለቺው። (ይቅርብሽ፣ አሁን ሲሆን ልብ፣ ካልሆነም አደብ ግዢ፣ የመጀመሪያው መጥሪያ፣ ሁለተኛው መቅረቢያ፣ ሦስተኛውም መበያ ነው) አላት። ሲጠግቡ እንጀራ ወደ ሆድ እንጂ ነገር ወደ ልቡና አይገባምና አልሰማቺውም። (ሰሚ ስታገኝ ተናገር፣ ዳኛ ስታገኝ መስክር) ነውና ዝም አላት። አህያም ጥጋብ አህያ መሆንዋን አስረስቷት ነበርና ለሦስተኛ ጊዜ አናፋች። ያን ጊዜ ቦታው ጠፍቶት ሲያደፍጥ የነበረው የተራብ ጅብ ከኋላዋ ቦትሮደ አህያ መሆንዋን እንድታውቀው አደረጋት። ችግሩ አህያነቷን ያወቀቺው ከተበላች በኋላ ሆነ።

ያን የአየር መንገዱን የጥንቃቄ ማስታወቂያ እዚያ መስክ ላይ በአህያኛ የለጠፈላት ቢኖር፣ እርሷም የመስሚያ ጆሮና የመስማሚያ ልብ ቢኖራት ኖሮ በተረፈች ነበር። ከእርሷ በፊት እንደ እርሷ የመሰለ ነገር የገጠማት ቀበሮ ከአደጋው በፊት በማስጠንቀቂያው ተርፋለች ተብሎ በእንስሳት ታሪክ ነገሥት ውስጥ እንዲህ ተመዝግቧል። አንበሳ ታምሜያለሁ ብሎ በተኩላ በኩል እያስነገረ እንስሳቱ ሁሉ ሊጠይቁት ሲሄዱ በክርኑ ደቁሶ ይበላ ጀመር። በኋላ መተኛት ሰልጥቶት ከአልጋው ተነሣና ምስጢሩን እንዳታወጣ ተኩላን አንገቷን ይቀነጥሳታል። አንበሳ ጫካ ውስጥ ሲመላለስ ቀበሮን ያገኛታል። (አፈልግሻለሁ) እያለ ይቀጥራታል። ትጠፋበታለች። ይቀጥራታል፤ ትጠፋበታለች። አንድ ቀን አሳቻ ቦታ አገኛትና (ለመሆኑ ለምን እንደምፈልግሽ

በምን ዐውቀሽ ነው የምትጠፈው ይላታል። (እኔማ በምን ዐውቃለሁ፤ ከተኩላ ጭንቅላት ተምሬ ነው እንጂ) አለቼው አሉ። ካለፉት ስሕተት የማይማር ያን ስሕተት ለመድገም የተረገመ ይሆናል። የታሪክ አንዱ ጥቅሙ ከአደጋው በፊት በምልክቱ እንድንገነቃ ለማድረግ ነውና። ያለፉንን ሰዎች ስንወቅስ ከመኖር የተወቀሱበትን መረዳቱ ይበልጥ ይጠቅም ነበር።

ቅሬታዎችን ማዳመጥ፣ ችግሮችን በጊዜ መፍታት፣ ለጥቃቅኑ ጉዳዮች ቀድሞ ትኩረት መስጠት፣ ጢሱን ሲያዩ እሳቱ እንደሚከተል መገመት፣ ከአደጋው በፊት በማስጠንቀቂያው ለመንቃት ያስችላል። የተናቀ ባቄላ ሆድ ይጎጥራል። ቻይኖች ጠብታ ውኃ እድሜዋ ከረዘመ ዐለት ትሰብራለች ይላሉ። ዝሆን አደን ሲሄድ ትንኞች የተሰበሰቡበት ሥፍራ ደረሰ። ሚስቱ (እኔ ይህ ነገር አላማረኝም እንመለስ) አለቼው። ዝሆኑም «ትንኝ ብለን» ይላትና ዝም ብሎ ይሄዳል። አንዷ ትንኝ ጀርድ ውስት ትገባና ትጮህበት ጀመር። ያ እንደ ሰፊድ የሰፋ ጀርድ መልሶ ድመጽዋን ሲያስተጋባለት የትንኝ ጩኸት እንደ ፈንጅ ድምጽ እየተሰማው ያስርጠው ጀመር። ሚስቱ ተው ስትለው አልሰማ ብሎ የነበረው ዝሆን ትንኝ እያስጮኸቺ መንደሩ ደረሰ። ለደግነት እንጂ ለክፋት የሚያንስ የለም።

የመሪዎች፣ የመንግሥታትና የድርጅቶች ታላቅነት የሚለካው ከአደጋው በፊት ለማስጠንቀቂያው በሚኖራቸው ዝግጅት ነው። ያለበለዚያ ግን የመጀመሪያው መስሚያ፣ ሁለተኛው መቅረቢያ፣ ሦስተኛውም መባያ ይሆናል።